

az Egyesült Államok által bizonytalanná tett kapcsolatokban. A töröknyelvű, sok-sok köolajjal, földgázzal rendelkező ázsiai országoknak természetes szövetségese lehetne, saját vezetékkel rendelkezve biztosíthatná az energia-utánpótlást Európa számára.

A tárgyalások jelenlegi szakaszában politikailag elképzelhetetlen a török csatlakozás kizárása. Belpolitikai szempontból is előnyös lenne a mostani kormánypárt, a modernizációs törekvések motorját erősíteni az európai integrációval. Ilyen körülmények között minden bizonnyal késő már a Nicolas Sárközy által „kivételezett partnerség” elsősorban gazdasági vonatkozású részleteinek kidolgozása. Törökország már így is tagja a vámunióknak, csak éppen szavazati joga nincs. Mivel elhangzott már az ígéret a valamikori fölvételre, s ezt nem fogja elfelejteni egyik fél sem. Viszont eszébe juthat újra az Unióknak egy korábbi francia külügyminiszter, Douste-Blazy javaslata, aki két központú Európát képzelt el, melynek második/külső körének motorja Törökország lehetne.

Az európai intézmények tehát teljes éberséggel kell hogy figyeljék a Törökországban zajló reformfolyamatokat.

Törökország még mindig nem ismeri el a Ciprusi Köztársaságot, amely pedig 2004 óta tagja az Európai Közösségeknek. Igaz, Recep Tayyip Erdogan kinyilvánította, hogy elfogadja a sziget újraegyesítését ENSZ-közreműködéssel, amit viszont a sziget görög elnöke, Tassos Papadopoulos utasított el.

Sok hiányosság mutatkozik a laikusságot érintően a demokrácia kérdésében. A félkatonai felépítésű török államban azonban egyre kevesebb a hadsereg fellépése a közügyek megoldásában. Ki nem mondott harc folyik a befolyás birtoklásáért a hadsereg és a kormánypárt konzervatív-islamista körei között.

Törökország kitar az 1915/1916-os örmény genocídium tagadásában, noha egyre több értelmiségi javasolja a múlttal való szembenézést.

A férfi/női egyenlőség tisztázása még szintén nem fejeződött be.

A csatlakozási tárgyalások nem végződnek szükségképpen a csatlakozással. Jelenleg még vagy tíz év van hátra a tárgyalások lezárásáig. Gondoskodnia kell az elfogadott törvények betartásáról és betartatásáról is. A tárgyalások mind a 35 fejezetben előírtak teljesítésével fejeződnek majd be. De föl is függeszthetik őket az alapelvek súlyos, és visszatérő megsértése miatt.

Az európai tagállamoknak is szembe kell nézniük azzal, hogy meg kell állapítaniuk kontinensük határait, s hogy vélhetőleg a balkáni országok, meg Törökország lesznek az utolsó fölveendő tagok

Kakasy Judit

SZEMLE

Nemzeti és nemzeti irodalmak

A vajdasági magyarok szerb nyelvvelsajátításának jellegzetességei

Pilipenko, G. P.: Osobennosti usvoeniâserbskogo âzykavoevodskimi vengrami = Slavânovedenie, 2010. 5. no. 73–81. p.

A cikk a magyarok számára a szerb nyelvben nehézséget okozó jelenségek tükrében mutatja be a vajdasági magyarok szerb nyelvvelsajátítását. A cikk alapját képező felmérés írásbeli kérdőíves feladatok segítségével készült, amelyet hét vajdaságbeli középszintű oktatási intézmény diákjai, valamint az újvidéki egyetem magyar szakos bölcsészhallgatók töltöttek ki. A megkérdezett 344 adatközlő mind magyar nyelvű oktatásban vesz részt. A nyelvtudás fogalmán mind az aktív, mind a passzív nyelvtudás értendő, így a következő készségek vizsgálatára került sor: beszéd-készség, írásbeli nyelvi készség, olvasás, valamint a hallás utáni szövegértés.

Általában elmondható, hogy a magyar és a szerb nyelv eltérő szerkezetéből adódó fonetikai, lexikai és nyelvtani jelenségek okoznak gondot. A beszéd-készség terén mind nyelvtani, mind szókincsbeli nehézségekről beszámoltak a megkérdezettek, tehát problémát okoz a megfelelő végződés kiválasztása, a nem és az eset megállapítása. A hangtan szempontjából a szerb nyelvben külön nehézséget okoz a hangsúly helyének megállapítása és a mássalhangzó-torlódások kiejtése is. Pszichológiai természetű probléma, ha a beszélő nehezen tudja kifejezni magát szóban, amikor gyors reakcióra van szükség. Ami az írásbeli nyelvhasználattal kapcsolatos nehézségeket illeti, azok hasonlóak a beszéd-készségre vonatkozó részben említettekhez. A felmérés külön megemlíti a szórenddel – beleértve a klitikumok sorrendjét – kapcsolatos kérdéseket, míg a helyesírást illetően a „lj” és a „j” grafémák megkülönböztetésének problémáját emeli ki. Az írott szövegek megértésben a nyelvtani hiányosságokon túl gondot jelent a nem elégséges szókincs, a sok átvett szó – a magyarban a purizmus hatására kisebb mennyiségben vannak jelen az ilyen szavak –, az archaizmusok. Ugyanez mondható el a hallás utáni szövegértésről is. Az írásbeli adatgyűjtésen túl diktafonnal rögzített felvételek is készültek a felmérés keretében, amelyek alátámasztották, hogy a válaszadók által megjelölt nehézségek valóban mind írásbeli, mind szóbeli nyelvhasználatuk során megfigyelhetők.

Összességében elmondható, hogy a nehézségek oka lehet külső interferencia, illetve a problémák adódhatnak a szerb nyelv belső szerkezetéből is.

Fontos beszámolni a nyelven kívüli sajátosságok szerepéről is, úgymint a gyorstempójú beszéd, a kellő artikuláció hiánya, a nehezen érthető, halk beszéd szintén jelentősen nehezítik a megértést. Szintén nyelven kívüli tényező a származási hely etnikai összetétele, a szerb nyelv rendszeres használatára való lehetőség megléte, a nyelvelsajátítás kezdetének ideje, valamint a család jellege (vegyes/nem vegyes). Az iskolai nyelvtanításban problémát jelent, hogy a szerb nyelvet tanító tanárok nem rendelkeznek a szerb mint idegen nyelv tanításához elengedhetetlen módszertani felkészültséggel, továbbá az, hogy a tanárok közül sokan nem beszélnek magyarul.

Az eredmények feldolgozása során a szerző bevezeti a nehézségi együttthatót, amely az egyes szférák nehézségi szintjét rögzíti. A nyelv funkcionális megoszlásának spektruma hét kommunikációs szférából áll: a szünetekben folytatott társalgás, a szülőkkel való beszélgetés, a barátokkal történő beszélgetés, az interneten keresztül folytatott társalgás (aktív nyelvi tevékenység), a tv nézés, a könyv olvasás, újságok és folyóiratok olvasása (passzív nyelvi tevékenység). A kapott eredmények összesítése során először összeszámolásra került, hány adatközlő jelölte meg nehézként a négy nyelvi kompetencia egy-egy részterületét. Ezt követően az így kapott eredmény összevetésre került a nyelvi kommunikáció hét szférájának egyikét megjelölő adatközlők számával. Az így kapott együtttható maximális értéke 1, míg minimális értéke 0. Majd következő lépésként összesítésre kerültek a négy kompetenciaterület eredményei, amelyeket szintén összevetettek a nyelvi kommunikáció hét szférájának egyikét megjelölő adatközlők számával, így alakult ki a közös együtttható, amelynek minimális értéke 0, míg maximális értéke 4. Továbbá minden alcsoport kétfelé oszlott aszerint, hogy a válaszadók csak a magyar nyelvet használják, vagy pedig a szerb nyelvet akár egymagában, akár más nyelvekkel együtt. Az így kapott eredményeket grafikonon szemlélteti a szerző.

A szerb nyelv nehézségi együttthatója mindig magasabb: ha a magyar nyelv használata a domináns, az aktív nyelvhasználat során, ha az adatközlő homogén magyarul területről származik, ha nincs lehetősége a szerb nyelv rendszeres használatára, illetve ha gyermekkorában nem tanulta meg azt kellő alaposággal. Összességében a megkérdezettek 56%-a tartotta nehéznek a szerb nyelvet, míg 38%-uk könnyűnek, 5,25%-uk pedig egyszerűnek és könnyűnek találta azt.

Vékás Gábor

SZEMLE

Kisebbségek kultúrája

Az izraeli drúz közösség: identitás, állampolgárság és hazafiság kérdései

Nisan, Mordechai: The Druze in Israel: Questions of Identity, Citizenship and Patriotism = The Middle East Journal, 64. vol. 2010. 4. no., 575-596. p.

Izrael drúz kisebbsége különleges helyet foglal el az ország zsidó és arab lakossága mellett. Az izraeli lakosság mindössze két százalékát (a 7 millióból 122.400 főt) kitevő drúzok látszólag nem csak mennyiségileg vannak kisebbségben, az ország nemzeti-zsidó erkölcsi világképének sem szerves részei. Izrael elsőszámú kulturális meghatározását a bibliai környezetbe ágyazott zsidó nemzeti történelem és az ezzel kapcsolatban használt héber nyelv jelenti. A sokkal jelentősebb létszámú, túlnyomórészt palesztin származású és muszlim vallású izraeli arab kisebbséggel szemben a drúzok elszigeteltebb identitást választottak. Kimaradnak az ország fő ideológiai vonulatából, miközben nyelvükön és kultúrájuk bizonyos vonatkozásaiban osztoznak a nagy izraeli arab kisebbséggel. Ugyanakkor egyértelműen elhatárolódnak az arabok Palesztinához kapcsolódó ideológiájától.

Izrael zsidó és arab lakossága közé ékelődve a drúzok – erősen megkülönböztető identitásuknak és határozott politikai kiállásuknak köszönhetően – határozott nyomot hagynak Izrael etnikai és politikai térképén. A Közép-Kelet más területeihez hasonlóan, a többszörös identitás nem ritkaság Izraelben sem. A drúzok számára maga az izraeli öntudat – nem csupán az állampolgárság – egy olyan közösségi jellemző, mely figyelmeztet: nem csak a zsidók lehetnek izraeliek.

A drúz identitás lényege és szellemisége lenyűgözően időtálló, szilárdnak és teljesnek bizonyult hosszú generációkon keresztül, és ennek köszönhetően minden „identitáskrizist” sikerrel előre kivédett. Az izraeli drúz identitás kapcsán két elmélet szokott felmerülni. Az első az identitás „megépítéséről” szól, arról, amikor egy csoport tudatosan úgy dönt, hogy egy „jelentésháló” segítségével határozza meg önmagát. A csoport által kiépített szimbolikus jelentéstartalmakból felépülő világ a „kommunikációs kultúra” egész különálló univerzumát jelenti. A csoport minden tagja érti a másikat, ugyanúgy érez bizonyos események kapcsán, és azonos módon reagál a fenyegetettségre vagy az örömteli eseményekre. A drúzok eseté-